

Die große (Un-)Ordnung Ulvales in Schleswig-Holstein: Von Einwanderern und Tarnungskünstlern

Sophie Steinhagen & Dr. Florian Weinberger
03/05/2015 Mini-Symposium

Charakterisika der Ulvales

- Ordnung mit über 282 Arten (9 Familien)
- Ubiquitär
- Opportunistisch
- Angepasst an stark anthropogen beeinflusste Habitate

Identifizierung

- Morphologie hoch variabel und anpassungsfähig
- Hoher Grad an phänotypischer Plastizität (inter-/intraspezifisch)
- Auftreten kryptischer Spezies

Ziele

Identifikation der in Schleswig Holstein abundanten
Ulvales (Ostsee, Wattenmeer, Helgoland)

Probennahme

Bisher 750 Proben: Ostsee 300; Wattenmeer 390; Helgoland 60

Sequenzanalyse *tufA*-Gen
(Bisher 248 Sequenzen)

Morphologische Analysen

Vergleiche mit Herbarmaterial und bestehenden Inventarlisten

Vergleiche des heutigen Artinventars mit früheren Aufnahmen

Identifikation von Problemarten
(z.B. ehemalige Verursacher von 'schwarzen Flecken')

Probennahme

- Ostsee: 79 Standorte (+ Taucharbeiten Dr. Rolf Karez)
- Wattenmeer: 43 Standorte Festland + Sylt (Prof. Dr. Karsten Reise) + Husum bis Büsum (Dr. Tobias Dolch)
- Helgoland: 10 Standorte (+ Taucharbeiten Dr. Rolf Karez)

Vorläufige Ergebnisse der Sequenzierung

Vergleich der **Artenverteilung 2013/14** mit *Schories et al. 2009*:

	Ostsee	Wattenmeer	Helgoland
<i>Ulva</i> -Arten	5 (10)	6 (17)	5 (9)
<i>Umbraulva</i> -Arten	0 (0)	0 (0)	1 (0)
<i>Kornmannia</i> -Arten	1 (0)	1 (0)	0 (1)
<i>Gayralia</i> -Arten	1 (1)	1 (0)	0 (0)
<i>Blidingia</i> -Arten	3 (3)	3 (3)	2 (3)

Schories et al. 2009; Species and synonym list of the German marine macroalgae based on historical and recent records; Rostock. Meeresbiolog. Beitr. 21.

Vorläufige Ergebnisse der Sequenzierung

	Ostsee	Wattenmeer	Helgoland
Dominierende Arten	<i>U. intestinalis</i> <i>U. linza</i> <i>U. compressa</i> var. <i>Ulva</i>	<i>U. intestinalis</i> <i>U. compressa</i> var. <i>Ulva</i>	<i>U. intestinalis</i> <i>U. linza</i> <i>U. compressa</i> var. <i>Enteromorpha</i>

Ulva intestinalis

Ulva linza

Ulva compressa var. *Ulva*

Ulva compressa var. *Enteromorpha*

Vorläufige Ergebnisse der Sequenzierung

	Ostsee	Wattenmeer	Helgoland
Dominierende Arten	<i>U. intestinalis</i> <i>U. linza</i> <i>U. compressa</i> var. <i>Ulva</i>	<i>U. intestinalis</i> <i>U. compressa</i> var. <i>Ulva</i>	<i>U. intestinalis</i> , <i>U. linza</i> <i>U. compressa</i> var. <i>Enteromorpha</i>
Neue Arten	<i>U. compressa</i> var. <i>Ulva</i>	<i>U. compressa</i> var. <i>Ulva</i>	

Vorläufige Ergebnisse der Sequenzierung

	Ostsee	Wattenmeer	Helgoland
Dominierende Arten	<i>U. intestinalis</i> <i>U. linza</i> <i>U. compressa</i> var. <i>Ulva</i>	<i>U. intestinalis</i> <i>U. compressa</i> var. <i>Ulva</i>	<i>U. intestinalis</i> , <i>U. linza</i> <i>U. compressa</i> var. <i>Enteromorpha</i>
Neue Arten	<i>U. compressa</i> var. <i>Ulva</i> <i>U. rigida</i>	<i>U. compressa</i> var. <i>Ulva</i> <i>(U.rigida)</i>	<i>U. rigida</i>

Vorläufige Ergebnisse der Sequenzierung

	Ostsee	Wattenmeer	Helgoland
Dominierende Arten	<i>U. intestinalis</i> <i>U. linza</i> <i>U. compressa</i> var. <i>Ulva</i>	<i>U. intestinalis</i> <i>U. compressa</i> var. <i>Ulva</i>	<i>U. intestinalis</i> , <i>U. linza</i> <i>U. compressa</i> var. <i>Enteromorpha</i>
Neue Arten	<i>U. compressa</i> var. <i>Ulva</i> <i>U. rigida</i> ← <i>Ulva californica</i> (?) (GB?) <i>Ulva</i> sp. (?)	<i>U. compressa</i> var. <i>Ulva</i> <i>(U. rigida)</i> → <i>U. gigantea</i> (GB)	<i>U. rigida</i> <i>U. australis</i> (Galicien) <i>Umbraulva</i> sp. (F; GB)

Vorläufige Ergebnisse der Sequenzierung

	Ostsee	Wattenmeer	Helgoland
Dominierende Arten	<i>U. intestinalis</i> <i>U. linza</i> <i>U. compressa</i> var. <i>Ulva</i>	<i>U. intestinalis</i> <i>U. compressa</i> var. <i>Ulva</i>	<i>U. intestinalis</i> , <i>U. linza</i> <i>U. compressa</i> var. <i>Enteromorpha</i>
Neue Arten	<i>U. compressa</i> var. <i>Ulva</i> <i>U. rigida</i> ← <i>Ulva californica</i> (?) (GB?) <i>Ulva</i> sp. (?) <i>(G. oxysperma)</i> →	<i>U. compressa</i> var. <i>Ulva</i> <i>(U. rigida)</i> → <i>U. gigantea</i> (GB) <i>Gayralia oxysperma</i>	<i>U. rigida</i> <i>U. australis</i> (Galicien) <i>Umbraulva</i> sp. (F; GB)

Vorläufige Ergebnisse der Sequenzierung

	Ostsee	Wattenmeer	Helgoland
Dominierende Arten	<i>U. intestinalis</i> <i>U. linza</i> <i>U. compressa</i> var. <i>Ulva</i>	<i>U. intestinalis</i> <i>U. compressa</i> var. <i>Ulva</i>	<i>U. intestinalis</i> , <i>U. linza</i> <i>U. compressa</i> var. <i>Enteromorpha</i>
Neue Arten	<i>U. compressa</i> var. <i>Ulva</i> <i>U. rigida</i> ← <i>Ulva californica</i> (?) (GB?) <i>Ulva</i> sp. (?) <i>(G. oxysperma)</i> → <i>Blidingia</i> sp. (?)	<i>U. compressa</i> var. <i>Ulva</i> <i>(U. rigida)</i> → <i>U. gigantea</i> (GB) <i>Gayralia oxysperma</i> <i>Blidingia</i> sp. (?)	<i>U. rigida</i> <i>U. australis</i> (Galicien) <i>Umbraulva</i> sp. (F; GB)

Vorläufige Ergebnisse der Sequenzierung

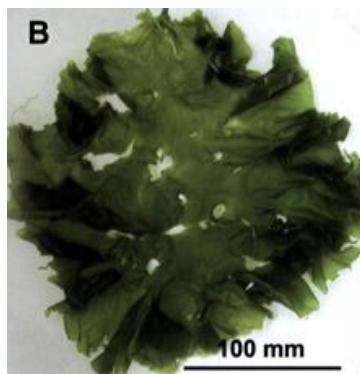
	Ostsee	Wattenmeer	Helgoland
Dominierende Arten	<i>U. intestinalis</i> <i>U. linza</i> <i>U. compressa</i> var. <i>Ulva</i>	<i>U. intestinalis</i> <i>U. compressa</i> var. <i>Ulva</i>	<i>U. intestinalis</i> , <i>U. linza</i> <i>U. compressa</i> var. <i>Enteromorpha</i>
Neue Arten	<i>U. compressa</i> var. <i>Ulva</i> <i>U. rigida</i> ← <i>Ulva californica</i> (?) (GB?) <i>Ulva</i> sp. (?) (<i>G. oxysperma</i>) → <i>Blidingia</i> sp. (?) <i>K. leptoderma</i>	<i>U. compressa</i> var. <i>Ulva</i> (<i>U. rigida</i>) → <i>U. gigantea</i> (GB) <i>Gayralia oxysperma</i> <i>Blidingia</i> sp. (?) <i>K. leptoderma</i>	<i>U. rigida</i> <i>U. australis</i> (Galicien) <i>Umbraulva</i> sp. (F; GB)
Fehlende Arten			<i>K. leptoderma</i>

Vorläufige Ergebnisse der Sequenzierung

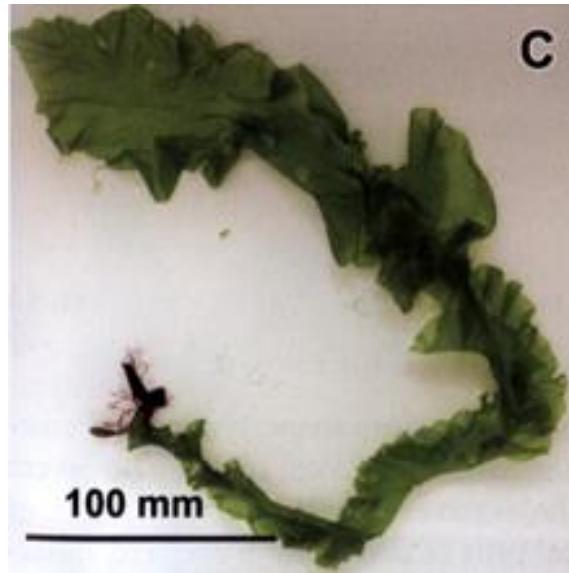
	Ostsee	Wattenmeer	Helgoland
Dominierende Arten	<i>U. intestinalis</i> <i>U. linza</i> <i>U. compressa var.</i> <i>Ulva</i>	<i>U. intestinalis</i> <i>U. compressa var.</i> <i>Ulva</i>	<i>U. intestinalis,</i> <i>U. linza</i> <i>U. compressa var.</i> <i>Enteromorpha</i>
Neue Arten	<i>U. compressa var.</i> <i>Ulva</i> <i>U. rigida</i> ← <i>Ulva californica (?) (GB?)</i> <i>Ulva sp. (?)</i> <i>(G. oxysperma)</i> → <i>Blidingia sp. (?)</i> <i>K. leptoderma</i> ←	<i>U. compressa var.</i> <i>Ulva</i> <i>(U. rigida)</i> → <i>U. gigantea (GB)</i> <i>Gayralia oxysperma</i> <i>Blidingia sp. (?)</i> <i>K. leptoderma</i> ←	<i>U. rigida</i> <i>U. australis (Galicien)</i> <i>Umbraulva sp. (F; GB)</i>
Fehlende Arten	<i>U. compressa var.</i> <i>Enteromorpha</i>		<i>K. leptoderma</i>

Vorläufige Ergebnisse der Sequenzierung

	Ostsee	Wattenmeer	Helgoland
Dominierende Arten	<i>U. intestinalis</i> <i>U. linza</i> <i>U. compressa</i> var. <i>Ulva</i>	<i>U. intestinalis</i> <i>U. compressa</i> var. <i>Ulva</i>	<i>U. intestinalis</i> , <i>U. linza</i> <i>U. compressa</i> var. <i>Enteromorpha</i>

Ulva lactuca
(Brodie et al. 2007)

U. lactuca

U. lactuca

Ulva compressa
var. *Ulva*

Vorläufige Ergebnisse der Sequenzierung

Ulva compressa var. *Ulva*

Fehlende Arten

U. lactuca

U. lactuca

K. leptoderma

Vielen Dank für Ihre Aufmerksamkeit!

